

Sygn. akt I C 643/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. Magdalena Sasin

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2021 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **J. M. i W. M.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o ustalenie

I. ustala, że umowa nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...), zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego w dniu 4.12.2006 r. jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów zwrot kosztów procesu w kwocie 11 817 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku.

Sygn. akt I C 643/20

UZASADNIENIE

Powodowie wnieśli o:

1) stwierdzenie nieważności umowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H. z 4 grudnia 2006 r.

ewentualnie o:

2) zasądzenie od pozwanego na ich rzecz 25.862,32 zł oraz 44.439,34 franków szwajcarskich z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 10 lipca 2020 r. do dnia zapłaty,

oraz:

3) uznanie za nieobowiązujące powodów jako konsumentów postanowienia ww. umowy tj:

a) § 1 ust. 2 części ogólnej umowy,

b) § 1 ust. 3 pkt 1-2 części ogólnej umowy,

c) § 11 ust. 3 i 4 części ogólnej umowy,

d) § 13 ust. 7 pkt 3 części ogólnej umowy,

a nadto:

4) zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że:

- a) zastosowany w umowie mechanizm denominacji jest niedozwolony z uwagi na obarczenie kredytobiorców-konsumentów nieograniczonym, jednostronnym ryzykiem walutowym bez mechanizmów zabezpieczających powodów w umowie,
- b) umowa zawierała nieważne postanowienia niedozwolone w zakresie, w którym zastrzeżono dla banku prawo do samodzielnego ustalania kursu waluty szwajcarskiej służącej do określania wysokości zobowiązania kredytobiorców,
- c) skutkiem zastrzeżenia winno być wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych, z kolei po ich wyeliminowaniu umowa nie nadaje się do wykonywania, winna być uznana za nieważną,
- d) w umowie posługiwano się dwoma różnymi kursami w obrębie jednej umowy,
- e) umowa narusza art. 69 prawa bankowego i art. 58 § 2 k.c.,
- f) Bank stosował nieuczciwą praktykę rynkową, a gdyby przedstawił pełen zakres informacji handlowej dotyczącej produktu, kredytobiorcy pozyskaliby wiedzę o ryzyku walutowym związanym z wykonywaniem umowy kredytu i umowy takiej by nie zawarli. Zaniechanie banku narusza dobre obyczaje i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a zatem umowa jest nieważna (pozew k. 5-29).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że:

- a) umowa jest ważna, nie zawiera niedozwolonych postanowień, a pozew stanowi próbę uchylenia się od skutków ważnie zawartej umowy,
- b) wybór kredytu denominowanego był przemyślaną i dobrowolną decyzją powodów,
- c) klienci banku byli uprawnieni do negocjowania kursu waluty (...), a korzystanie z tabeli kursów banku miało charakter fakultatywny i zależało od woli stron,
- d) kwota kredytu mogła być wypłacona w (...) lub PLN. Wypłata w PLN uzależniona była od rodzaju rachunku bankowego podanego przez powodów,
- e) powodom zaprezentowano pełną ofertę kredytową banku. Mieli możliwość wyboru zarówno kredytu w PLN z oprocentowaniem z zastosowaniem stawki bazowej WIBOR, jak i kredyt denominowany w (...) oprocentowany z uwzględnieniem stawki bazowej LIBOR,
- f) w przypadku uznania, że umowa zawiera niedozwolone postanowienie i dojdzie do ich wyeliminowania, w ocenie pozwanego, umowa może dalej obowiązywać bez nieuczciwych postanowień, gdyż celem art. 6 dyrektywy 93/13 nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki,
- g) pozwany podał konsumentowi w sposób jasny i jednoznaczny oraz we właściwym czasie istotne informacje dotyczące produktu oraz dwukrotnie informował powodów, że zaciągnięty kredyt jest związany z ryzykiem kursowym (odpowiedź na pozew k. 160-186).

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron, przedłożonych przez nie i niekwestionowanych dokumentów, jak również zeznań świadków i powodów nie ulegało wątpliwości, że:

1. W dniu 4 grudnia 2006 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy N.-H..
2. Powodowie zawarli umowę jako konsumenci.
3. Przed zawarciem umowy powodowie złożyli wniosek kredytowy, w którym wskazali kwotę 200.940 PLN jako kwotę kredytu, z kolei jako walutę kredytu wskazali (...) (wniosek k. 190).
4. W dniu składania wniosku o udzielenie kredytu powodowie podpisali oświadczenia o akceptacji ryzyka kursowego wynikającego ze zmiany kursu waluty i tym samym możliwej zmianie wysokości kwoty kredytu w dniu jego uruchomienia, jak również oświadczenia o odrzuceniu oferty kredytu w PLN (oświadczenie k. 198 i 199).
5. Podpisali także oświadczenia o akceptacji ryzyka wynikającego ze stosowania przy spłacie kredytu zmiennej stopy procentowej, której wzrost mógł spowodować wzrost raty kapitałowo-odsetkowej kredytu (k. 202 i 203).
6. Zgodnie z umową bank zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt denominowany udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 87.877,13 CHF, przeznaczony na sfinansowanie kosztów nabycia lokalu mieszkalnego położonego w Polsce (§ 1.1 i § 1.2 Części Szczególnej Umowy - dalej (...)).
7. Zgodnie z § 1.7 (...) kwota kredytu do wpłaty na rachunek zbywcy lokalu wynosiła 197.000 PLN (k. 33).
8. Według § 2.1.2. (...) kwota prowizji stanowiła 1.706,35 CHF (k. 34).
9. W § 3.1 (...) zawarto ustalenia odnośnie zabezpieczenia spłaty kredytu (k. 34).
10. Uruchomienie kredytu miało nastąpić jednorazowo na wskazany przez powoda numer rachunku – według zasad z § 11 Części ogólnej umowy (dalej (...), por. § 4.3 (...) k. 34 i § 11 (...) k. 40).
11. Zgodnie z § 1.2, i § 11 (...) w przypadku kredytu denominowanego kwota kredytu wypłacanego w PLN miała zostać określona przez przeliczenie na PLN kwoty wyrażonej w walucie (...), według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych i w takiej kwocie miała być wypłacona (k. 37 i 40).
12. W § 1.3 (...) wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej zmiana kursu waluty wpływa na wypłacone w złotych przez bank kwoty kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca z uwzględnieniem § 11 ust. 2-4 oraz § 18 ust. 6 umowy (k. 37).
13. Do przeliczenia kwot waluty uruchamianego kredytu miał być stosowany kurs kupna waluty obcej według tabeli kursów z dnia wypłaty środków (§ 11.3 (...) k. 40).
14. W przypadku kredytów denominowanych wypłacanych jednorazowo, gdyby przyznana kwota kredytu na skutek różnic kursowych okazała się na dzień uruchomienia kredytu kwotą:
 - a) przewyższającą kwotę wymaganą do realizacji celu określonego w § 1.2 (...), Bank miał uruchomić środki w wysokości stanowiącej równowartość w walucie kredytu niezbędnej do realizacji tego celu oraz dokonać pomniejszenia salda zadłużenia poprzez spłatę kwoty niewykorzystanej,
 - b) niewystarczającą do realizacji celu określonego w § 1.2 (...), kredytobiorca zobowiązany był do zbilansowania inwestycji poprzez uzupełnienie środków własnych przed wypłaceniem środków przez bank (§ 11 ust. 4 (...) k. 40).
15. Pojęcie „Tabela kursów” zostało wyjaśnione w załączniku nr 3 do Regulaminu udzielania przez Bank kredytu mieszkaniowego, czyli w Ogólnych warunkach udzielania przez Bank kredytu mieszkaniowego, w § 1.31. Według tej

definicji „Tabela kursów” to aktualna tabela kursów walutowych Banku obowiązująca w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (Regulamin k. 225v).

16. Oprocentowanie kredytu ustalane miało być według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększonej o marżę Banku (§ 2.1 (...)). Zmienna stopa bazowa odpowiadała stawce LIBOR 6M, obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków lub każdym dniem zmiany, i obowiązywała do przedostatniego dnia sześciomiesięcznego okresu obrachunkowego, czyli sześciu kolejnych miesięcy rozpoczynając od dnia uruchomienia kredytu (§ 2.2-3 (...) k. 37).

17. Według § 5 (...) spłata kredytu miała nastąpić do dnia 15 grudnia 2031 r., poczynając od dnia 15 stycznia 2007 r., w 300 równych, miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych (k. 35).

18. Spłata kredytu miała następować w terminach i kwotach określonych w doręczanym harmonogramie spłat, zmienianym każdorazowo w przypadku zmiany oprocentowania kredytu (§ 13.1 i 2 (...) k. 41).

19. Harmonogram spłat kredytu wyrażony miał być w walucie, w której kredyt miał być denominowany, czyli (...), a spłata miała następować w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie (...) (§ 13.7.1 i 2 (...) k. 41).

20. Zgodnie z § 13.7.3 (...) do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu miał być stosowany kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty (k. 41).

21. Zgodnie z § 3.1 i 2, zawartym w Regulaminie udzielania przez Bank kredytu mieszkaniowego, spłata kredytu w tym miała następować przez wpłatę środków przez Kredytobiorcę bezpośrednio na rachunek obsługi kredytu, z którego Bank miał pobierać należność z tytułu raty w dniu wymagalności (k. 226v), przy czym numer rachunku wskazywano w § 4.2 i § 5.6 (...).

22. W dniu 8 stycznia 2007 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy, na mocy którego doszło do podwyższenia kwoty kredytu hipotecznego denominowanego w (...) o 10.990,22 CHF. Łączna kwota udzielonego kredytu stanowiła zatem równowartość 98.867,35 CHF (aneks nr (...) k. 215). Jednocześnie po raz kolejny podpisali oświadczenia o udzieleniu im informacji na temat ryzyka kursowego (k. 200 i 201).

23. Z kolei 15 kwietnia 2008 r. powodowie zawarli kolejny aneks do umowy, w którym określono:

a) wysokość kredytu stanowiącego równowartość 127.316,85 CHF,

b) oprocentowanie na poziomie 5,216667%,

c) marżę Banku w dniu zawarcia aneksu wynosiła 2,35%,

d) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania – 5,40%,

e) całkowity koszt udzielonego kredytu szacunkowo na poziomie 216.674,95 zł,

f) szacunkową kwotę odsetek pobieranych w okresie kredytowania – 111.593,74 zł (aneks nr (...) k. 217).

24. Aneksem nr (...) z dnia 18.08.2014 r. obniżono roczną stopę oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego z poziomu 29% na 16% (aneks nr (...) k. 219).

25. Na wniosek powodów z 23.02.2012 r. dokonano zmiany numeru rachunku obsługi kredytu umożliwiając spłatę kredytu w (...). W ramach wniosku powodowie po raz kolejny podpisali oświadczenie, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka wynikającego z możliwości zmiany kursu waluty i spreadu, które mają wpływ na wysokość zobowiązań z tytułu spłaty całego zadłużenia i poszczególnych rat (por. k. 220).

26. Kredyt w PLN został udostępniony powodom zgodnie z ich dyspozycją tj.

- a) w dniu 9 stycznia 2007 r. w wysokości 197.000 PLN (k. 207 i 213v),
- b) w dniu 18 stycznia 2007 r. w wysokości 25.829,22 PLN (k. 208 i 213v),
- c) w dniu 5 czerwca 2008 r. w wysokości 57.471,54 PLN (k. 209 i 213v).

27. W okresie od 15 stycznia 2007 r. do 13 marca 2020 r. powodowie spłacili:

- a) 101.767,20 PLN – w okresie do 14.02.2020 r.,
- b) 44.439,34 CHF – w okresie spłaty w (...) od 15.03.2012 r. do 13.03.202 r. (bezsporne, zaświadczenie k. 53).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, jednak tam, gdzie zachodzą odmienności, znalazło to należyte odniesienie do treści umowy, wniosków dowodowych stron oraz oceny poszczególnych żądań pozwu.

2. Strona powodowa ostatecznie żądała stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, jaka zawarła z pozwanym Bankiem, a tylko na wypadek oddalenia tego żądania zgłosiła roszczenia ewentualne o zapłatę i ustalenie bezskuteczności części jej postanowień.

3. Takie skutki były wywodzone z twierdzenia o stosowaniu przez pozwanego nieuczciwych praktyk rynkowych, a nadto z zarzutu niezgodności umowy z prawem i zasadami współżycia społecznego, względnie z faktu zamieszczenia w niej postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ k.c.

4. Nie ulegało przy tym wątpliwości, że strona powodowa zawierała umowę występując w roli konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c.

5. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, tj. obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

6. W ocenie Sądu strona powodowa ma interes prawny w wystąpieniu z takimi żądaniem co do umowy objętej pozwem, a polega on na tym, że zmierzają one w istocie do definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia lub treści nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego w związku z okolicznościami jej zawarcia i niektórymi jej postanowieniami, które miałyby być sprzeczne z prawem lub mieć niedozwolony charakter. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umowy, względnie o bezskuteczności tych jej postanowień, które mają charakter niedozwolony, gdyż usuwa to wątpliwości co do zakresu związania stron umową.

7. W pierwszej kolejności należało zatem rozważyć, jaki był charakter umowy stron, a następnie poddać ją ocenie z punktu widzenia twierdzeń i zarzutów dotyczących jej nieważności, zawarcia jej pod wpływem niedozwolonych praktyk rynkowych i zamieszczenia w niej niedozwolonych postanowień umownych (postanowień abuzywnych).

8. W ocenie Sądu nie ma podstaw do uznania umowy stron za nieważną bezwzględnie z przyczyn określonych w art. 58 k.c.

9. Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (87.877,13 CHF, a po podwyższeniu na podstawie aneksu nr (...) z 8.01.2007 r. - 98.867,35 CHF), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu mieszkalnego), zasady i termin jego spłaty (w 300 ratach miesięcznych do 15.12.2031 r.), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej LIBOR 6M) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

10. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej.

11. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c. w jego brzmieniu z daty zawierania umowy stron, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie.

12. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.).

13. Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

14. Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy stron przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej.

15. Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

16. Umowa pozostawała i pozostaje również w zgodzie z przepisem art. 358¹ k.c., który w § 2 wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyroki Sądu Najwyższego (SN) w sprawach I CSK 4/07, I CSK 139/17, V CSK 339/06).

17. W umowie jasno określono, że Bank ma postawić do dyspozycji kwotę kredytu wyrażoną w walucie szwajcarskiej, ale po jej przeliczeniu na walutę polską, zaś kredytobiorca w terminach poszczególnych rat ma zwracać kredyt wyłącznie w walucie polskiej.

18. Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski (...), jednak walutą jego wykonania miała być waluta polska (PLN).

19. Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorcy pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś kredytobiorca zobowiązywał się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

20. Umowa zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i jako taka stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26.08.2011 r.

21. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

22. Jej istota polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez kredytobiorcę równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej.

23. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń. W przypadku umowy stron kredytobiorca wiedział też, że otrzyma nie więcej niż kwotę w PLN potrzebną do realizacji celu określonego w części szczegółowej umowy, zaś w przypadku zmiany kursu Bank obniży kwotę kredytu w (...) przez zaliczenie potencjalnej nadwyżki na przedterminową spłatę kapitału kredytu (§ 11 (...)).

24. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem (zwłaszcza, że art. 69 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym od 26.08.2011 r. wprost wspomina o tego rodzaju kredytach, wcześniej zaś wspominał o konieczności wskazania w umowie waluty kredytu) lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

25. W ocenie Sądu nie sposób również uznać, aby umowa mogła być unieważniona z powołaniem na przepisy ustawy z dnia 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (u.p.n.p.r.).

26. Strona powodowa twierdziła, że nieuczciwa praktyka Banku polegała w istocie na tym, że nie poinformowano kredytobiorcy należycie o ryzyku kursowym związanym z wyrażeniem kwoty kredytu w walucie obcej (wskazując, że (...) jest walutą stabilną), czego skutkiem był brak wiedzy, że w przypadku zmiany kursu waluty zobowiązania wynikające z umowy mogą ulegać nieprzewidywalnej dla kredytobiorcy zmianie, a nadto, nie poinformowano należycie o skutkach związanych ze stosowaniem różnych kursów do ustalenia tych zobowiązań.

27. W kontekście twierdzeń pozwu o niedozwolonym charakterze postanowień umowy dotyczących denominacji kwoty kredytu w walucie obcej i stosowania kursów pozwanego do ustalania i rozliczeń zobowiązań stron w walucie polskiej, dostrzec trzeba, że ewentualne uznanie ich za niedozwolone czyniłoby bezprzedmiotowym rozważaniem na temat tego, czy nieudzielenie kredytobiorcy dostatecznej informacji o ryzyku kursowym stanowiło nieuczciwą praktykę rynkową, której stosowanie przez pozwanego upoważniałoby do żądania unieważnienia umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. Uznanie tych klauzul za niewiążące sprawiałoby, że brak informacji o ryzyku związanym z ich stosowaniem jawiłby się jako nieistotny. Skoro bowiem, zgodnie z art. 385¹ k.c., zostałyby wyeliminowane z umowy i wskutek tego niestosowane, brak informacji nie mógłby wszakże powodować żadnej szkody, która jest niezbędną przesłanką roszczenia z art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r.

28. Powracając jednak do tego zarzutu wskazać należy, że zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 u.p.n.p.r. praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem

umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Taką nieuczciwą praktyką jest w szczególności praktyka wprowadzająca w błąd.

29. Przepisy art. 5 i 6 u.p.n.p.r. precyzują, że praktykę rynkową uważa się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Możliwe jest także stosowanie nieuczciwej praktyki przez zaniechanie wprowadzające w błąd, przez pominięcie istotnych informacji potrzebnych przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy (w szczególności zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu) i tym samym spowodowanie lub możliwość spowodowania podjęcia przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął.

30. Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. w przypadku nieuczciwej praktyki rynkowej konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony może żądać naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, w szczególności żądania unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu.

31. Mając na uwadze powyższe przepisy oraz reguły dowodzenia wynikające z art. 6 k.c. i art. 13 u.p.n.p.r.:

a) strona powodowa winna była wykazać, że:

- pozwany pominął, zataił lub nie podał istotnych informacji dotyczących umowy, przez co podjęła decyzję o zawarciu umowy, której by nie podjęła, gdyby te informacje zostały przekazane,
- nastąpiło to z winy pozwanego (co najmniej wskutek niedołożenia należytej staranności),
- strona powodowa poniosła szkodę (gdyż umowy w ogóle nie zawarłaby lub zawarła na korzystniejszych warunkach, ponosząc np. mniejsze koszty),

b) pozwany dla uwolnienia się od odpowiedzialności powinien wykazać, że dana praktyka nie stanowi nieuczciwej praktyki rynkowej wprowadzającej w błąd.

2. W ocenie Sądu strona powodowa nie wykazała wszystkich koniecznych okoliczności, które uzasadniałyby powództwo w tym zakresie.

3. Nie ulega wątpliwości, że przed zawarciem umowy i aneksu zwiększającego kwotę kredytu strona powodowa składała wnioski kredytowe i podpisywała liczne dokumenty, w tym oświadczenia dotyczące przekazania informacji o ryzyku zmiany kursów walutowych (por. k. 198-201).

4. Z zeznań pracownika Banku, stron oraz z treści podpisanych przez nich oświadczeń (przy składaniu wniosku kredytowego i podpisywaniu aneksów), jak również z informacji, którą pracownicy Banku mieli przekazywać przy zawieraniu umowy (por. k. 204-206), wynika, że mogli poznać ryzyko z nią związane, choć nie tłumaczono im tego szczegółowo; dostrzec trzeba, że – jak wynika z analizy ich zeznań – byli zainteresowani uzyskaniem konkretnej kwoty, ale nie zastanawiali się nad konstrukcją i przyczynami, dla których mają zdolność kredytową w przypadku takiej umowy, nie mają jej natomiast dla kredytu bez odniesień do waluty obcej. Dostrzegali przy tym ryzyko związane z zaciągnięciem zobowiązania w walucie obcej, jednak poprzestali na uzyskaniu informacji, że kurs waluty szwajcarskiej nie ulega znaczącym zmianom. Nie zgłaszali przy tym wątpliwości lub potrzeby wyjaśnienia jej tych postanowień, nie domagali się też jej projektu przed podpisaniem.

5. Powyższe przemawia za przyjęciem, że stronie powodowej znane było ryzyko związane z odniesieniem kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej, czego nie zmienia okoliczność, że nie rozważyła ona dostatecznie wszystkich aspektów umowy oraz zaniechała wystarczająco uważnego zapoznania się z jej treścią, skoro taka możliwość istniała. Działając z należyłą starannością wymaganą od przeciętnego konsumenta, można było zatem przed podjęciem decyzji o zawarciu umowy, zapoznać się z dokumentami i powziąć odpowiednią wiedzę odnośnie do ryzyka związanego z

odniesieniem kwoty kredytu do waluty obcej, zaś ze swoich zaniechań, strona powodowa nie powinna wywodzić skutków korzystnych wyłącznie dla siebie.

6. Zakres informacji zawartych w oświadczeniu i umowie wyraźnie wskazywał na istnienie ryzyka kursowego oraz precyzował, że może ono polegać na wzroście wysokości rat kredytu wyrażonych w walucie polskiej przy wzroście kursów waluty kredytu, co może przekładać się na kwotę udostępnianego kredytu (oświadczenia i § 1.3.1. i § 11 (...)). Z informacji, którą mieli przekazywać pracownicy Banku wynika jednak, że **nie zwracano uwagi, że zmiana kursu waluty wpłynie również na wysokość salda całego zadłużenia** (w informacji wskazywano wyłącznie możliwość zmiany wysokości rat – por. k. 204-206). Przeciętny konsument jest w stanie zrozumieć taką informację, jednak przy braku podkreślenia wpływu zmiany kursu na wysokość całego zadłużenia, może nie uświadomić sobie całokształtu skutków takich zdarzeń dla jego sytuacji. Nieprzekazanie takiej informacji można zatem uznać za zaniechanie ze strony Banku wywołane brakiem należytej staranności z jego strony, a tym samym za nieuczciwą praktykę rynkową.

7. Niemniej, warunkiem uwzględnienia żądania unieważnienia umowy na podstawie art. 12 u.p.n.p.r. byłoby jeszcze wykazanie, że strona powodowa poniosła skutek tego szkodę, gdyż umowy w ogóle nie zawarłaby lub zawarła ją na korzystniejszych warunkach, ponosząc np. mniejsze koszty).

8. Z zeznań **powodów** wynika, że zależało im na zawarciu umowy i uzyskaniu konkretnej kwoty, a w tym celu udali się do pośrednika, który zaoferował im kredyt na najkorzystniejszych dla nich warunkach. Nie próbowano wykazać, że strona powodowa mogłaby uzyskać kredyt z warunkami dogodniejszymi; trudno też uznać, aby zdecydowała się zrezygnować z kredytu, skoro jego celem był zakup mieszkania w celu przeprowadzki do O. w związku z zakończeniem pracy powoda w W. i brakiem możliwości utrzymania dotychczasowego mieszkania (por. zeznania powoda).

9. W konsekwencji brak było wystarczających przesłanek do stwierdzenia, że umowę należałoby unieważnić i orzec o obowiązku wzajemnego zwrotu świadczeń na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r., niezależnie od tego, że powodowie takiego wyraźnego żądania (unieważnienia umowy) nie zgłosili.

10. Umowę należało nadto poddać ocenie pod kątem zarzutu, że zawierała niedozwolone postanowienia umowne w zakresie mechanizmu obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron i sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji.

11. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany.” Nie jest przy tym wystarczające ustalenie, że konsument mógł starać się o zmianę postanowienia umowy, lecz przedsiębiorca powinien wykazać, że możliwość w tym zakresie realnie istniała (por. np. wyroki Sądów Apelacyjnych: w W. w sprawie VI ACa 1649/12, VI ACa 1276/11, w P. w sprawie I ACa 232/11).

12. Uznanie danego postanowienia umownego za niedozwolone skutkuje tym, że nie wiąże ono konsumenta, jednak strony są związane umową w pozostałym zakresie.

13. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych),

które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.).

14. Jak już wskazywano, nie ulega wątpliwości, że strona powodowa zawierała umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c.

15. W konsekwencji należy przejść do oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy.

16. Ich istota sprowadza się do tego, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty.

17. Bezsprzecznie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako tabela obowiązująca w Banku.

18. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty.

19. Nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że jej postanowienia – poza wyjątkami dotyczącymi określanych w ramach wniosku kredytowego kwoty kredytu, okresu spłaty, marży wpływającej na wysokość oprocentowania, prowizji - nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c., a z kredytobiorcą nie uzgadniano z osobna każdego jej postanowienia, w szczególności nie uzgadniano tego, czy można skorzystać z innego kursu waluty do rozliczenia kredytu niż przyjmowany przez pozwanego – co potwierdzają zeznania strony powodowej i świadka.

20. Wyniki postępowania dowodowego (podpisy kredytobiorcy pod oświadczeniami, wnioskiem i zeznania) świadczą jedynie, że kredytobiorca został poinformowany o ryzyku zmiany kursu i zadeklarował zgodę na jego poniesienie. Czym innym jest jednak zgoda na poniesienie ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a czym innym zgoda na swobodne ustalanie tego kursu przez jedną ze stron.

21. Pozwany nie wykazał, aby informował kredytobiorców, w jaki sposób będzie ustalał kursy wymiany w toku wykonywania umowy i aby dawał im realne możliwości negocjowania w tym zakresie.

22. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie obliczeń służące do określenia wysokości zobowiązań stron, nie zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

23. Nie sposób przy tym przyjąć, że takie uzgodnienie nastąpiło w wyniku wyboru waluty kredytu lub wskazania rachunku do obsługi kredytu prowadzonego w PLN. Wskazanie takie w żaden sposób nie odnosi się bowiem do kursu, który miały być przyjmowany do rozliczenia kredytu.

24. W dalszym kroku należało rozważyć, czy kwestionowane postanowienia – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy strony powodowej jako konsumenta.

25. Zapisy umowy dotyczące kursu waluty odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne.

26. Ponieważ sposób ustalania kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł być on doznawać ograniczeń

ze strony instytucji nadzorującej rynek finansowy, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu.

27. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

28. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał Bank (wiadomo było tylko to, że nie dostaną więcej niż kwota w PLN wystarczająca do realizacji celu umowy, zatem ostateczna wysokość kwoty w PLN i (...) nie była jednoznaczna). W sposób dowolny zatem Bank mógł kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

29. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

30. Nie niweczy tego okoliczność, że Bank miał w swoje ofercie możliwość zawarcia umowy ramowej w zakresie transakcji określanych w Regulaminie Transakcji Walutowych.

31. Po pierwsze, kredytobiorcy w niniejszej sprawie nie zawarli takiej umowy.

32. Po drugie, okoliczność, że kredytobiorca mógłby w przypadku zawarcia takiej umowy negocjować kurs, według którego ma nastąpić wypłata kredytu, nie zmienia tego, że nie mógł otrzymać kwoty w (...), ale nadal wyłącznie w PLN i tylko do pewnej maksymalnej kwoty. Możliwość negocjowania kursu dotyczyła zatem wyłącznie etapu wykonania umowy, przy czym dostrzec trzeba, że realizacja tej możliwości również zależała wyłącznie od Banku (dealera z centrali – por. zeznania świadka), który decydował o tym, czy zaakceptuje propozycje kredytobiorcy.

33. Reasumując, nawet zawarcie umowy ramowej przy okazji zawierania umowy kredytu nie zmieniało tego, że wypłata kredytu, którego kwotę określono w (...), mogła nastąpić wyłącznie w PLN, według kursu, którego wysokość zależała wyłącznie od woli Banku, który mógł zaakceptować propozycje kredytobiorcy, a w przypadku braku takiej akceptacji i tak stosowałby własną tabelę.

34. Nie ma znaczenia, czy ze stworzonej sobie możliwości dowolnego ustalania kursu Bank korzystał.

35. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu

okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

36. Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców, jak również to, w jaki sposób zabezpieczał się przed ryzykiem i jakie koszty ponosił. Z tej przyczyny pominięto wniosek o przeprowadzenie m.in. w tym zakresie dowodu z opinii biegłego zawarty w odpowiedzi na pozew.

37. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia pozostają późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub innych zmian umowy (np. regulaminów), precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej, chyba że zostały one zawarte lub wprowadzone w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy (aneksu) decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

38. Sytuacji w tym zakresie nie zmienił również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa).

39. Przypomnieć należy, że powołana regulacja - w odniesieniu do wcześniej zawieranych umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska i w zakresie części tego kredytu pozostałego do spłacenia - przewidywała obowiązek zawarcia w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

40. Ustawa antyspreadowa nie odnosiła się zatem do tej części kredytu, która była spłacana wcześniej i nie usuwała abuzywności pierwotnych postanowień, nawet w przypadku zawarcia aneksu wprowadzającego na przyszłość zmiany wynikające z ustawy.

41. Odnosząc się do zmian wprowadzanych przez strony do umowy, należy wskazać, że żaden z aneksów zawartych przez strony nie dotyczył zmiany zasad ustalania kursów i nie zmieniono tego również przy okazji umożliwienia spłaty kredytu w walucie szwajcarskiej na wniosek strony powodowej o zmianę rachunku obsługi kredytu.

42. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym **nie wiążą strony powodowej**.

43. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorca w terminach płatności kolejnych rat powinien spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia.

44. Nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

45. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a. w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b. w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c. nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d. w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e. nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

46. Oznacza to, że ewentualny skutek w postaci nieważności umowy jest możliwy **wyłącznie** w przypadku braku następczej akceptacji konsumenta dla niedozwolonego postanowienia, którego brak powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy w sposób kolidujący z prawem. Dopiero łączne spełnienie tych trzech przesłanek (postanowienie niedozwolone, brak następczej akceptacji i zmiana charakteru umowy, sprawiająca, że nie odpowiada ona prawu i nie może być wykonywana) daje stwierdzany następczo skutek w postaci nieważności umowy od daty jej zawarcia.

47. Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że strona powodowa poinformowana o możliwych niekorzystnych skutkach braku akceptacji dla postanowień niedozwolonych, nie wyraziła zgody na ich stosowanie (por. protokół rozprawy z dnia 4.10.2021 r.), co oznacza, że nie ma możliwości stosowania tych postanowień, jak również odwołania się do domniemanej woli stron, względnie przepisów o charakterze ogólnym lub dyspozytywnym.

48. Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalały na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski.

49. Nie ma również możliwości sięgnięcia po dyspozytywny przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy wprawdzie następczo, ale ze skutkiem już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokość kwoty, jaką Bank powinien postawić do dyspozycji kredytobiorcy w PLN, wykonując umowę kredytu.

50. W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

51. Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

52. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jak obliczyć kwotę, która miałaby zwrócona jako równowartość rat określonych w (...). W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank.

53. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.), a stosunek prawny kredytu, jaki miałby z niej wynikać, nie istnieje.

54. *Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieważności umowy stron należało uwzględnić – jak w pkt. I sentencji wyroku.*

55. Uwzględnienie roszczeń głównych czyniło zbytecznym rozstrzygnięcie o żądaniach ewentualnych, zgłoszonych na wypadek ich oddalenia.

KOSZTY PROCESU

56. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej, co w sprawie niniejszej oznacza, że pozwany powinien zwrócić powodowi celowe koszty dochodzenia ich praw. Zasada ta doznaje modyfikacji w art. 100 i 102 k.p.c., które przewidują, że w przypadku częściowego uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozliczone (art. 100), zaś w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102).

57. Żądania pozwu zostały uwzględnione w całości (nie rozpatrywano żądań ewentualnych), co w ocenie Sądu pozwala na zasądzenie na rzecz strony powodowej całości kosztów procesu. Obejmowały one uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł) wraz z opłatą za pełnomocnictwo (po 17 zł), tj. łącznie 11.817 zł. Taką zatem kwotę zasądzono na ich rzecz od pozwanego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku – jak w pkt. II sentencji wyroku.